

Зорица Ивановић, Београд
Невена Ђурчић, Београд

ОДЛИКЕ ДОСАДАШЊЕГ ЕТНОЛОШКОГ ПРОУЧАВАЊА ПОРОДИЦЕ НА КОСОВУ

Критички осврт на тематски и регионално омеђена проучавања могућно је дати на два начина. Прво, с обзиром на њихов допринос свеобухватнијем и комплекснијем научном истраживању одређене области, и друго, с обзиром на допринос развоју саме науке и у њеним оквирима ширих теоријско-методолошких концепција о датој проблематици. Полазећи од изнетих поставки, намера овог прилога је да у главним цртама прикаже основне елементе и карактеристике етнологског проучавања породице на Косову, а самим тим да укаже на потребу за даљим истраживањима и захтеве у вези с тим.

Очуваност патријархалне културе, оријентални утицаји, специфичности историјског развоја, друштвено-економска неразвијеност, као и етничка и верска разноликост чинили су и чине Косово нарочито привлачним за истраживање друштвено-културних феномена. О појединим питањима и проблемима о животу и обичајима становништва косовско-метохијске области објављен је знатан број радова. Међутим, осим у Цвијићевим антропогеографским радовима, као и у радовима његових савременика и следбеника углавном све то остају прилози етнологском проучавању одређених питања¹. Кад је реч о проучавању породице на Косову, већ летимичан поглед на нашу етнологску литературу показује да је та проблематика веома запостављена. Чини се да систематских и теоријско-методолошки јасно заснованих истраживања готово да и није било. Грађа је великим делом непотпуна, расута по описима обичаја који обележавају преломне тренутке у животу појединца и породице, а затим и у различитим радовима монографског карактера. Малобројни радови у целини посвећени овом проблему махом су дескриптивне природе и односе се превасходно на један облик традицијске породице - задругу, занемарујући друге облике породичног живота.

Имајући на уму дубоки утицај романтичарских схватања народног живота на развој наше етнологије и заснивање емпиризма као преовлађујућег

1 П. В л а х о в и ћ, *Етнологско проучавање Косова и Метохије*, Зборник Округлог стола о научном истраживању Косова (Научни скупови САНУ, књ. XLII), Београд 1988, 127-128.

облика етнологског рада², није тешко разумети због чега се истраживање задруге као доминантног (али не и јединог) облика породичне организације у традицијској патријархалној култури нашло у жижи интересовања наших етнолога. Томе је допринела и чињеница да је задружна породица као облик корпоративне сродничке (ређе несродничке) групе скоро до наших дана представљала динстинктивну карактеристику социјалне организације српског и арбанашког становништва на Косову. Та два међусобно повезана фактора утицала су да пажња не само писаца и учених људи већ и самих истраживача породичног живота буде усмерена искључиво на задругу. Зато, говорити о досадашњим проучавањима породичног живота на Косову пре свега значи узети у разматрање прилоге и радове о породичној задрузи.

Прву монографију о Косову, посвећену опису "општих особина народа" написао је чувени српски комедиограф Б. Нушић³. У том раду, као и у предходним монографијама⁴ које су настале касније, сама концепција излагања по којој се породица, њен живот и организација описују у оквиру поглавља о традиционалним облицима друштвеног живота, указује на приступ проучавању ове проблематике.

Почеци проучавања породичне организације у косовско-метохијским просторима могу се везати на антропогеографска истраживања Цвијића⁵ и његових следбеника С. Раичевића⁶ и М. Влаховића⁷. У њиховим монографским радовима налази се корисна грађа о задрузи. Међутим, етнографски прикази задружног живота су у великој мери резултат тада владајуће етнологске концепције "мита о традиционално стабилној задрузи". Таква оријентација налагала је трагање за подацима који би потврдили "несвесни и неизречени идеалтипски модел" о задрузи присутан како у "народној свести" тако и у свести самих истраживача⁸.

Утицај те концепције унеколико се осећа и у радовима савремених етнолога који су дали највећи допринос проучавању задруге на Косову (у периоду од 1950. до 1975. године)⁹.

- 2 Н. Павковић, Д. Бандић, И. Ковачевић, *Тежње и правци развоја етнологије у СР Србији (1945-1983)*, Zbornik I kongresa jugoslovenskih etnologov in folkloristov, Rogaska Slatina 1983, 109.
- 3 Б. Нушић, *Косово, опис земље и народа I*, Нови Сад 1902.
- 4 *Споменица двадесетпетогодишњице ослобођења Јужне Србије*, Скопље 1937; *Косово, некад и данас*, Београд 1973; *СР Србија* (монографија), Београд 1982; Т. Вукановић, *Срби на Косову*, Врање 1986.
- 5 Ј. Цвијић, *Основе за географију и геологију Македоније и Старе Србије III*, Београд 1911; исти, *Балканско полуострво II*, Београд 1931.
- 6 С. Раичевић, *Антропогеографска и етнологска проучавања Метохијског Подгора и Прекоруупља*, Извештаји о проучавањима Јужне Србије на терену, Гласник Скопског научног друштва, књ. XIV, Скопље 1934.
- 7 М. Влаховић, *Етнологска проучавања по Косову Пољу*, одштампано из Јужног прегледа бр. 10, 11 и 12, Скопље 1930; исти, *Сретачка жупа*, Зборник за етнологију и фолклор Јужне Србије и суседних области I, Скопље 1931.
- 8 Д. Рихтман-Аугуштин, *О моделу патријархалне заједнице*, Предмет и метод изучавања патријархалних заједница у Југославији, Титоград 1981, 71-76.
- 9 Мирко Барјактаровић, Видосава Николић и Марк Краснићи.

На овом месту неопходно је направити кратку дигресију у вези са проучавањем задруге на Косову с обзиром на његову етничку разноликост. У етнoлoшкој литератури задруга као социо-економска и обредно-религијска заједница сродника (ређе несродника) која почива на темељима заједничких добара задружног типа, заједничког живота и рада третира се као друштвено-културни феномен чија основна структура није зависна од различите етничке припадности. Истовремено, уочава се да су друштвено-економски и политички утицаји имали јаче дејство на трансформацију и распадање задруге код Срба на Косову него код Албанаца. Због тога не чуди што се већина радова односи на шиптарске задруге.

Научним посматрањем арбанашке породичне задруге, пре свега бавио се Мирко Барјактаровић¹⁰. Теренским истраживањима у периоду од 1950. до 1975. године он је дао непроцењив допринос познавању савременог стања овог облика породичне организације код Албанаца на Косову.

Конципирање теренског истраживања (избора основног предмета и друштвено-културне средине у којој се врши посматрање: Косово - село), као и сам начин обраде сакупљене грађе произлази из једне шире теоријске оријентације, која је дуго преовладала у нашој етнологији, а која као основни задатак поставља "чување од заборава" свих видова традицијске културе. С друге стране, усмеравање пажње искључиво на живот и организацију појединачних савремених задруга, као што је то радио М. Барјактаровић, несумњиво је било од утицаја на валидност сакупљене грађе која је одсликавала саму животну праксу. Значај овог потупка постаје нарочито уочљив при његовом поређењу са уобичајеном праксом изношења грађе о задрузи у облику општих дескриптивних модела који би важили за сваки појединачни случај. Тако приказана етнографска грађа постаје недовољно одређена и безживотна, што смањује могућност њеног коришћења у даљим анализама породичног живота, нарочито кад је реч о истраживању процеса промена и адаптације традицијских социјалних структура и односа на нове услове. Указујући на факторе који доприносе одржавању појединих задруга, Барјактаровић уочава зависност породице од ширих друштвено-економских услова, али се не упушта у детаљнију теоријску разраду те узрочно-функционалне везе. Посебно је значајно што Барјактаровић у скоро боасовском духу упућује и на традицију као чинилац који утиче на обрасце породичног понашања¹¹.

За разлику од Барјактаровића, чије је интересовање усмерено на посматрање појединачних задруга, Марк Краснићи се у раду *Шиптарска породична задруга у Косовско-метохијској области*¹² бавио утврђивањем општих карактеристика арбанашке задруге као "економске заједнице на бази крвног сродства у којој у истом домаћинству живе сви њени чланови..."¹³. Нарочиту вредност овог у основи дескриптивног прилога представља настојање Краснићија да укаже на улогу различитих фактора - економских, историјских,

10 Видети библиографију радова и извора.

11 Сличан став се уочава и у радовима В. Николић и М. Краснићија.

12 М. К р а с н и ћ и, *Шиптарска породична задруга у Косовско-метохијској области*, Гласник Музеја Косова и Метохије IV-V, Приштина 1950-1960, 137-169.

13 Исто, 168.

демографских и етнопсихолошких, у одржању тог типа породичне организације. Тумачећи последице деловања тих фактора као прилагођавање задруге новим (социјалистичким) друштвено-економским условима, он је утврдио постојање различитих варијетета датог облика породице. На тај начин је, мада без посебне теоријско-методолошке разраде, у проучавање уведен и динамички аспект задружне породице. Сличан приступ проучавању брака и задружне породице код Срба у метохијским селима запажа се и у радовима Видосаве Николић¹⁴. Посматрајући стање задружног живота код Срба у Метохији током три историјска периода, В. Николић је анализирао сам процес прилагођавања различитим политичким и друштвено-економским условима. Истраживање последица тог процеса спроведено је у еволуционистичком духу: "У процесу распадања ове архаичне форме породичног живота метохијских Срба ове промене су довеле до последње етапе њеног развитака, до прелазне форме између породичне задруге и индивидуалне породице - до облика у ком живе само родитељи са једним ожењеним сином и његовом малолетном децом..."¹⁵

Може се рећи да је такво схватање, мање или више експлицитно изречено, присутно у свим поменутиим радовима. Резултат таквог приступа је крута подела на задружну и инокосну породицу у којој се задруга "механички тумачи као пандан инокосној породици"¹⁶. Занемаривање односа између инокосне и задружне породице и тумачење деобе задруге као нестајања вредности и образаца понашања својствених задружном животу израз је поменуте концепције проучавања породичног живота. Уочавајући зависност породице од ширих друштвено-економских токова, аутори указују на процес индивидуализације нуклеарне породице као показатеља промена облика породичног живота. Међутим, сужавање и промена састава ширих породичних структура и економско осамостаљивање нуклеарне породице не значи аутоматски и стварање новог типа породице. Још је Богишић показао да су принципи економског организовања задруге истовремено и принципи сеоске инокосне породице која представља само једну прелазну фазу у животном циклусу задружне породице - када је она извршила деобу¹⁷. Механичко тумачење деловања економских фактора глобалног друштва доводи до закључка о суштинским променама целокупног породичног живота, не увиђајући да не постоји директна и аутоматска узрочно-последична веза између промена у економској сфери породице и осталим аспектима њеног постојања и функционисања. Такво становиште занемарује посматрање процеса преношења и прилагођавања културних вредности и образаца својствених традицијском друштву и породици новим друштвено-економским условима. Традицијски културни обрасци се постепено трансформишу, напуштају да би прихватили нови си-

14 В. Николић, *Српска породична задруга у метохијским селима*, ГЕИ САНУ књ. VII, Београд 1958, 109-121; *иста, Брак код Срба у Метохији (околина Пећи)*, Етнoлoшкi преглед бр. 3, Београд 1961, 59-103

15 В. Николић, *Српска породична задруга у метохијским селима*, ГЕИ САНУ, књ. VII, Београд 1958, 119.

16 Р. Ракић, *Заједничка и гранична проблематика етнологије и социологије*, Радови XI саветовања етнолога Југославије, Зеница 1970, 177.

17 В. Богишић, *О облику названом инокоштина у сеоској породици Срба и Хрвата*; Правни чланци и расправе, књ. 1, "Геца Кон", Библиотека за право и друштвене науке, Београд 1927.

стем вредности. Као ни многи облици културе ни они не нестају нагло и коренито. Прихватање става да се функционисање културних вредности и норми не налази под директним и механичким утицајем економског система значи узети у обзир сложенију мрежу друштвене узрочности и културну традицију схватити као један од фактора који утиче на организацију и живот породице.

На основу досадашњег излагања може се запазити да је етнолошко истраживање породице на Косову првенствено било усмерено на сеоску средину, и то на један облик традицијске породице - на задругу, да је и сама задруга углавном посматрана статично и ван целокупног друштвено-културног контекста, да је историјски развој породице, када је и био предмет научног интересовања, тумачен еволуционистички. На тај начин су многи облици породичне организације, како у ранијим друштвено-историјским периодима тако и у садашњости, остали непроучени.

Осим специјалистичких радова који су овде укратко приказани, грађе о појединим елементима и аспектима породичног живота има и у прилозима који се у основи баве другим темама¹⁸ и који као такви представљају користан извор података за проучавање породице. Њихова реинтерпретација треба да буде један од основних захтева будућих истраживања породице на Косову.

Ако је уопште могућно у неколико речи оценити проучавање неког друштвено-културног феномена, може се рећи да етнолошко истраживање породице у косовско-метохијској области одликује обиље чињеница уз недостатак кохерентне теорије, што је, свакако, последица стања у самој нашој етнологији у којој не постоји теоријско-методолошки утемељен оквир истраживања породице.

С обзиром на то да карактер и обим овог прилога не допушта опширније излагање општих теоријских и методолошких принципа, овде ће бити указано само на неке проблеме који су значајни за проучавање породице уопште, а посебно на Косову.

Породица као "ћелија друштва", као друштвени микросистем представља функционално зависни део глобалног друштва. Обављањем различитих функција неопходних за опстанак друштва, она је повезана са ширим друштвеним системом. Међутим, друштвено-економски токови који првенствено делују на промене у економској сфери породичног живота која је најдиректније изложена утицајима глобалног друштва, не изазивају обавезно непосредне и радикалне промене у свим аспектима породичног живота. Научна литература сугерише да између процеса индустријализације и урбанизације који су у основи савремених друштава и патријархализма у породичном животу постоји директна узрочно-последична веза. Одатле се изводи закључак да традиционалне вредности и облици породичног живота успевају да се одрже првенствено у сеоској средини. Градска породица се посматра као нови тип породице, као "савремена", "демократска" породица, суштински различита од сеоске патријархалне породице. Такве круте типологије не увиђају да промене економских функција и њима изазване промене у структури и саставу породице

18 Видети библиографију радова и извора.

не значе неопходно и нестајање традицијских образаца понашања у породичном животу. Осим тога, индустријализација и урбанизација или, општије речено, модернизација друштва не делују као просторно и временски уједначена константа која производи директно мерљиве промене. Њихово дејство се испољава зависно од историјског и друштвено-економског развитка средње и културних основа на којима се заснивају. Питање улоге културних корена у процесима мењања друштва и породице не сме бити занемарено, јер њихова интерпретација зависи од њих исто онолико колико и од њихових економских основа.

Кад је реч о друштвима која свој развој изводе из исте традицијске културне основе, као што је то случај са нашим друштвом, најделотворнији пут за објашњавање процеса развоја и промена није поларизација, супротстављање сеоске (традицијске) и урбане (цивилизацијске) културе као одраза два различита друштвена типа који су карактеристични за различита времена. У друштвима у развоју, где је до скоро доминирао традицијски начин живота, па тако и у нашем, однос између сеоске и градске културе је боље обухватити Редфилдовим појмом "сеоско-урбаног континуума"¹⁹. Такво становиште је уколико значајније ако се има на уму географска, економска и културна разноликост појединих области и локалних заједница у нашој земљи у којима ефекти деловања глобалног друштва не производе једнозначне промене. Управо типичан пример је косовско-метохијска област у којој је најучљивија испреплетаност два културна система, традицијског и цивилизацијског.

Због тога, да би се избегле круте класификације на оно што припада традицијској култури и на оно што је својствено савременом друштву, етнолошко истраживање породичног живота захтева научно посматрање и анализу свеукупности односа (унутарпородичних и ванпородичних), активности (радних, обичајних, обредно-религијских, рекреативних) и вредности (нормативних и актуализованих) кроз које се испољава постојање и функционисање породице као јединствене социо-економски и културно детерминисане групе. На тај начин је могућно уочити у којим доменима организације и живота традицијска културно-идеолошка основа и даље регулише породично понашање, а када долази до продора елемената савремене, цивилизацијске културе. Питање које се у том контексту јавља је - да ли и на који начин истовремено постојање тих различитих елемената утиче на функционисање и стабилност како породице као групе тако и њених чланова?

Да би се објаснили механизми који утичу на породично понашање, резултате истраживања је потребно поставити у шири друштвени контекст (уз уочавање локалних специфичности). То значи утврдити да ли је реч о традиционализму, односно аутоматизму традиције или су организација и понашање породице резултат објективних друштвених услова. Такође у посматрање мора бити укључена и индивидуална историја породице, као и субјективни, персонални фактори који у детерминисању понашања породице могу имати важну улогу.

19 Видети: A. Simić, *The Peasant Urbanites - A Study of Rural-Urban Mobility in Serbia*; Seminar Press, New York and London 1973, 18.

На тај начин, испитивањем свеукупног манифестног садржаја преко кога се породица представља у својству посебне организације облика и структуре, могућно је открити стварни карактер и природу породичне групе.

Целовито изучавање породице омогућава и проверу концепта нуклеарне породице као индивидуализоване брачне породице која је ослобођена зависности и принудне солидарности према ширим породичним (сродничким) структурама и за коју индивидуализам и индивидуално постигнуће представљају једну од основних вредности. У нашем друштву су, како у сеоским тако и у градским срединама, чести случајеви да из различитих разлога (економски и психо-емотивни), бар у једној фази свог развоја, нуклеарна породица егзистира у оквиру шире породичне групе. Кад се она и одвоји и економски осамостали у посебном домаћинству, везе са ванпородичним сродницима остају важан део њеног укупног друштвеног живота. Односи са ванпородичним сродницима често функционишу као облик "модификоване проширене породице"²⁰. Дакле, поставља се питање: колико је концепт нуклеарне породице, који је употребљив за многа, у првом реду западна друштва, применљив у нашем друштву, а нарочито у неким његовим срединама, односно каква је стварна природа и степен индивидуализације тог облика породичне организације код нас. Са тим је повезано и питање адаптације и модификације традиционалних породичних структура и односа у новим друштвено-економским условима.

Овде су изложени само неки општи проблеми и питања која треба имати на уму при проучавању породице, нарочито у косовско-метохијској области, чија су основна одлика друштвене и културне противречности.

Из свега до сада реченог намеће се потреба за комплексним и систематским, теоријско-методолошки разрађеним, истраживањем свих облика и варијетета породице, како у сеоским тако и у урбаним срединама Косова. Чини се да савремени социо-културни, па и политички процеси у овој средини и целом друштву још снажније истичу значај етнoлoшког бављења овом проблематиком. Са тим је повезано и питање примењене етнологије. Проучавање породице као једног од основних агенса социјализације омогућава да се открије систем вредности који детерминише понашање појединца у друштву, што је посебно значајно за разумевање друштвеног сукоба и напетости у етнички и конфесионално хетерогеним срединама.

20 Термин "модификована проширена породица" користи Е. Литвак да означи социјални ентитет који стварају односи између нуклеарне породице и ванпородичних сродника. "Модификована проширена породица" се разликује од "класичне" по томе што не захтева професионалну повезаност, просторну близину и што код ње не постоје јаки ауторитарни односи, већ односи једнакости међу нуклеарним породицама; видети: E. Litwak, *Occupational Mobility and Extended Family Cohesion*, *American Sociological Review*, Vol. 25, No. 3, 1960, 9-21

БИБЛИОГРАФИЈА РАДОВА И ИЗВОРА ГРАЊЕ ЗА ИСТРАЖИВАЊЕ ПОРОДИЧНОГ ЖИВОТА НА КОСОВУ

1. БАРИЈАКТАРОВИЋ, М., *О родoвској задруги Османја из села Ђураковца*, Социологија 2-3, Београд 1959.
2. Исти, *Породична задруга Бали Џуке из Ругова*, Гласник Музеја Косова и Метохије, књ. I, Приштина 1956, 275-283.
3. Исти, *Породична задруга Грковића код Призрена*, ГЕМ VIII, Београд 1955, 239-247.
4. Исти, *О једној савременој арбанашкој породичној задрузи*, ГЕМ XXIX-XL, Београд 1976, 203-216.
5. Исти, *Двојерске шилтарске задруге у Метохији*, Зборник радова ЕИ САНУ, књ. I, Београд 1956, 197-209.
6. Исти, *Традиционалне друштвене заједнице и етничко опредељивање на Косову и Метохији*, Зборник Филозофског факултета, књ. X-1, Београд 1968.
7. Исти, *Свадебни обичаји у Берама*, Зборник Етнографског музеја у Београду, Београд 1953.
8. Исти, *Библиографија радова о порoдини*, Гласник Музеја Косова и Метохије, књ. I, Приштина 1955.
9. ВЛАХОВИЋ, М., *Етнoлoшкa проучавања на Косову Пољу*, одштампано из Јужног прегледа бр. 10, 11 и 12, Скопље 1930, 3-35.
10. Исти, *Сретечка жупа*, Зборник за етнологију и фолклор Јужне Србије и суседних области I, Скопље 1931, 27-52.
11. ВЛАХОВИЋ, П., *Трагови алукулата у јужнословенској и арбанашкој народној поезији*, Прилози за књижевност, језик, историју и фолклор, књ. 38, св. 1-2, Београд 1972, 82-91.
12. Исти, *Етнoлoшкo проучавање Косова и Метохије*, Зборник Округлог стола о научном истраживању Косова (Научни скудови САНУ, књ. XLII), Београд 1988, 127-139.
13. ВУКАЊОВИЋ, Т., *Срби на Косову*, Врање, 1986.
14. Исти, *Прежици куваде у Косовско-метохијској области*, Гласник Музеја Косова и Метохије, VII-VIII, Приштина 1964, 63-98-134.
15. ДВЕЂЕЉКОВИЋ, Д., *Обичаји српског народа на Косову Пољу*, Српски етнографски зборник VII, Београд 1907, 173-332.
16. ДРАГИЋ, М., *Породица и новорођенче у обичајима на Косову и Метохији*, Зборник Етнографског музеја у Београду, Београд 1953.
17. ЈАСТРЕБОВ, И.С., *Обичаји и пасми турских Србов*, С. Петербург 1886.
18. Исти, *Стара Србија и Албанија*, Споменик САНУ, књ. XLI, Београд 1904.
19. КОСОВО, НЕКАД И ДАНАС, (монографија), Београд 1973.
20. КРАСНИЋИ, М., *Шилтарска породична задруга у Косовско-метохијској области*, Гласник Музеја Косова и Метохије IV-V, Приштина 1959-1960, 137-171.
21. МИЛОСАВЉЕВИЋ, М., *Прилог проучавању обичаја око новорођенчета*, Гласник Музеја Косова и Метохије IV-V, Приштина 1959-1960, 315-322.
22. МОРИНА, А., *Велике породичне задруге на Косову*, "Земља и људи", Српско географско друштво, св. 24, Београд 1974.
23. НЕДЕЉКОВИЋ, Б., *Канун Леке Дукаћина*, Анали Правног факултета у Београду, књ. 4., Београд 1956.
24. НИКОЛИЋ, В., *Српска породична задруга у метохијским селима*, ЕИ САНУ, књ. VII Београд 1958, 109-121.
25. Иста, *Брак код Срба у Метохији (околина Пећи)*, Етнoлoшки преглед бр. 3., Београд 1961, 59-105.
26. НУШИЋ, Б., *Косово, опис земље и народа*, Нови Сад 1902.
27. РАИЧЕВИЋ, С., *Антропологеографска и етнoлoшкa проучавања метохијског Подгорја и Прекорупља*, Извештаји о проучавањима Јужне Србије на терену, Гласник Скопског научног друштва, књ. XIV, Скопље 1934.
28. СПОМЕНИЦА двадесетпетогодишњице ослобођења Јужне Србије, Скопље 1937.
29. СР СРБИЈА (монографија), Београд, 1982.
30. СТАНКОВИЋ, Т., *Путне белешке по Старој Србији 1871-1898*, Београд 1910.
31. ЦВИЛИЋ, Ј., *Основе за географију и геологију Македоније и Старе Србије III*, Београд 1911.
32. Исти, *Балканско полуострво II*, Београд 1931.

Zorica Ivanović

Nevena Ćurčić

CHARACTERISTIC OF THE HITHERTO ETHNOLOGICAL STUDY OF FAMILY IN KOSOVO

In reviewing the basic elements and characteristics of the ethnological study of the family in Kosovo, this contribution indicates that it is necessary to undertake further investigations of the problems related to familial structure and life. Having analysed the works dealing with the stated topics in the given region, it was possible to conclude that the scientific interests were primarily focused on the investigation of a single form of traditional familial organization, that is on *zadruga*, the extended family group. The approach was statical, and the problem of the familial structure and organization were regarded isolated from the entire relevant socio-cultural context, while the historical development, if it were considered at all, was interpreted in terms of the evolutionary theory. Taking into consideration the lack of wider theoretical and methodological framework, as well as the fragmentary character of the hitherto ethnological investigation of family in Kosovo, it is easily perceived that there exists a strong need for more systematic and complex research to be carried out, one of its essential requirements being the study of total relations, activities, and values through which the existence and functioning of a family as a unique socio-economic and culturally determined group is expressed.